

TANITÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA :

ZIEGLER GÉZA.

II. év.

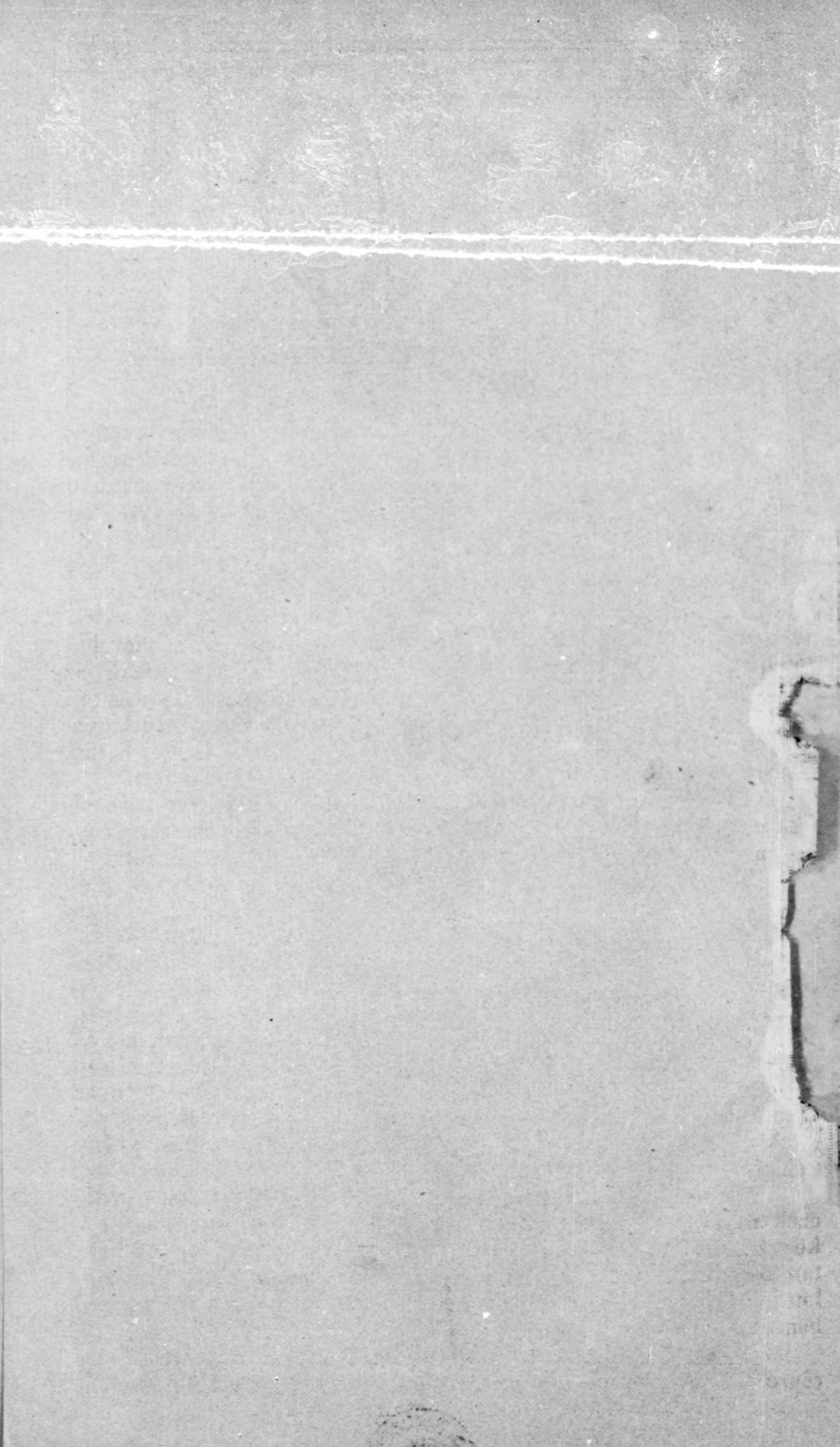
1887.
Márczius.

3. szám.

Tartalom :

1. A közoktatásügyi költségvetés. — 2. Mit és miért? Irta *Pandur Pál*. — 3. Sóhaj. Irta *Rohács Gábor*. — 4. Melyik állás jobb? Irta *Szedenik Fülöp*. — 5. Levél a szerkesztőhöz. Irta *Kétszery János*. — 6. A tankönyvek approbációja kérdéséhez. *Egyetértés*. — 7. Beküldött művek. — 8. Mi ujság? — A borítékon „Posta“.

BUDAPEST, 1887.

TANITÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó közepén.

Előfizetési ára:

Fél évre 1 frt.
 Egész évre 2 frt.
 Egy oldal hirdetés . . 5 frt.

Márczius.

A lap szellemi és anyagi részét illető küldemények így címezendők: „Tanítóbarát szerkesztőségének Budapest, I. Lovasut 4. sz.“
 Kéziratokat nem adunk vissza.

A közoktatásügyi költségvetés.

Bármennyire magasztalják is a zsoldoslapok Trefort tanügyi politikáját, bármennyire hintsék a port a szegény néptanítók szeméi közé, egy figyelmes pillantás elég arra, hogy átlássanak a szitán, hogy meglássák a beteg testet a fényes öltözetben, a sinylődő tanügyet a paloták falai között.

A legutóbbi költségvetési tárgyalás alkalmából kitűnt, hogy a képviselőház többsége szintén el van kápráztatva Trefort luxusa által, elismerik buzgóságát, dicsérik a tanügy haladását, de nem veszik észre, hogy mennyire egyoldalú ez a haladás: a népnevelési tétel, mely a legfontosabb, és legelhanyagoltabb, nem érdekli az országatyákat, épügy nem, mint magát az oktatásügyi minisztert.

Trefort jobbára a szülői háznál tanulta az elemi tantárgyakat, innen került a gymnáziumba, egyetemre, ezen iskolák hatása maradt meg jobban a lelkében, ezekkel is törődik legjobban.

Rólunk néptanítókról csak a tanfelügyelők értesítése után olvas egyetmást s így nem csoda, ha mi az ő magasztalt tevékenységének, „europai műveltségének“ semmi hatását nem érezzük.

Trefort ismeri a népnevelés fontosságát, de ez csak olyan frázis előtte, mint az iskolai túlterhelés. Javitást ígér, aztán halasztgatja napról napra, évről évre. A szegény néptanítók várnak és . . . koppanik a szemük. Csak a lapokból értesülnek arról, hogy milyen kitűnő miniszter ez a Trefort, hány egyetemet épít, milyen nagyszerű leveleket ír stb. Meg is veszik az 50 krajczáros arczképét, fel is akasztják a szobájukba, és bizonyynyal eltűnődnek ott a kép előtt, hogy „ugyan miért olyan kitűnő ember ez a Trefort, hiszen én nem érzem semmi böles intézkedését, sőt miatta kerültem az uzsorások körmei közé, és miatta keserű a kenyérem. Fényes palotákra, ezer forintos tyukólakra van pénze, és nekem azt a szerény néhány száz forintomat nem tudja kifizetni.“

Már a politikai lapok is kezdik felkarolni ügyünket, pedig ezek nem oly illetékesek mint a miniszter ur, nem értesülnek oly közvetlenül a bajaink felől, mint ő, és a nyomorban sinylődő néptanítók panasza nem a politikai lapokhoz, hanem Treforthoz szólott Lám az „Egyetértés“ a február 17-iki számában a vezércikkben ezeket írja:

„Sokszor hangoztatjuk, hogy a tanító milyen nevezetes szerepre van hivatva az állam szolgálatában. De tévesztjük mindig

szem elöl azokat az eszközöket, melyek által a tanítót ezen szerep betöltésére bírhatjuk. Ha rajta leszünk, hogy a legjelesebbek is ambíciójuknak tartsák a tanítói pályán kitűnhetni, ha emeljük ennek a pályának külső tekintélyét, ha a fizetések megfelelő emelésé által e pálya felé fordítjuk sokaknak szeméit, bizonyára nem sok idő alatt tapasztalhatni fogjuk ezen a téren is a haladást. De a dolog úgy áll, hogy teli szájjal hirdetjük ugyan a tanító magasított hivatását, de az élet folytonos czáfolatát képezi e frázisoknak. A tanítónak nincs meg a kellő tekintélye. Maga fizetése oly csekély, hogy az anyagi gondoktól egyáltalában nem biztosítja, s képtelenné teszi a legtöbbet, hivatásszerűen élni hivatalának. Láttuk hiszen, hogy maga az állam csak félesztendei és tovább tartó késedelmezzel fizeti ki a tanítónak szerény járulékát, s a szó szoros értelmében jó emberek könyörületére bizza a tanítót, vagy valahogy eléldegélni képes legyen.“

Ime így nyilatkozik a legnagyobb magyar politikai lap, ezt hirdetjük mi már régen, és az intézkedés még mindig késik, hiába várunk reá.

Nem mi, hanem maguk a tények czáfolják meg a zsoldoslapok dicséreteit, és Trefort politikájának egyoldalúsága a maga szomorú valóságában áll előttünk.

De térjünk át a költségvetési tárgyalásra, melyen e sorok írója szintén jelen volt, s így a mit írunk, közvetlen forrásból ered.

Az első napon Lesskó és Komlóssy emeltek szót ügyünkben. A kormánylapokból bizonyára értesültek már e lap t. olvasói azon „botrányról, melyet Komlóssy előidézett.“ Hát bizony botrány is volt, az mert manapság mindenki megbotránykozik az igaz szón; az igazságot pedig nem mindig szokták a miniszter ur előtt hangoztatni a csuszómászó alattvalók. A mit Komlóssy mondott, az nem volt ujság senki előtt, mert azt bizony mindenki tudja, hogy Trefort és a kormány mielőtt valakinek állást adnának, illetőleg állásra kineveznének, bizonyos politikai szolgálatokat követelnek tőle, de nem csak előbb, hanem azután is p. a püspököket képviselőválasztások alkalmával fölkeresi Trefort, hogy papjaikat utasítsák miszerint a kormánypártira szavazzanak. Persze a melyik párthoz húz a pap, rendszerint odahuz a tanító és a nép is. Ez pedig nagy dolog.

Különben mint a Pesti Napló írja: „A jelenetek egy részéért maga a miniszter felelős.

Mert ő egy kissé elkényeztetve a ház minden pártjának rokonszenve által, tulheves és tulérzékeny még az oly nyugodt, parlamentáris modorban előadott kritikára is, minőt vele szemben Kovács Albert gyakorolt.

Az ily türelmetlenség egy miniszter részéről nem tartozik azon tulajdonságok közé, melyek a parlamenti vitatkozások nyugodtságát elősegítenék, sőt ellenkezőleg, folytonosan mintegy tüzes szikrákat dobálnak, melyek aztán időnkint puskapor közé esnek.

Trefortnak lehetnek a képviselőházban egyesek közt személyes ellenségei, de nem mondhatja, hogy a ház nagy többségének jó-

akarátát és rokonszenvét pártkülönbség nélkül ne bírná. Tapasztalhatta, hogy éppen az ellenzők volt az, mely a közoktatási politika fontosságát érezve és elismerve, nem egyszer jött a miniszternek segítségére az áitai, hogy egyes tételék fölemelését sürgette s megszavazta.

De ha Trefort ebből azt következteti, hogy ő a kritikán felül áll s ha minden parlamenti támadást személyes sértésnek vesz, akkor ő maga siet elrontani pozícióját s megnehezíti ok és szükség nélkül a közoktatási politikát.

A kinek sok más tekintetben oly sok előnye és érdeme van, mint Trefortnak, az ne legyen érzékeny az oly felszólalások iránt, melyek hiányait és hibáit sorolják fel. Mert ember nem lehet tökéletes és a miniszterek sokkal többet tanulhatnak azoktól, a kik őszintén szemünkbe mondják hibáikat, mint azoktól, akik folyvást hizelegnek. S Trefort maga sem tagadhatja, hogy őt az ő élénk temperamentuma gyakran ragadja gyors elhatározásokba, ötletszerűségekbe s gyakran teszi politikáját rapszódikussá; s miután ugyis elegendő vannak körülötte, a kik ezen hibáit a saját előnyükre kihasználják, abszolote nem veheti rossznéven, ha akadnak, akik őt ezen hibák következményeire figyelmeztetik.

És most áttérünk azon képviselők beszédeire, a kik velünk és a népoktatás ügyével foglalkoztak, vagy Trefort tanügyi politikáját igazságosan bírálták.

Olvasóink ítéljenek belőle, mert ezen beszédeket a kormány lapok hiányosan vagy elferdítve közölték és csakis mi részestűtünk abban a szerencsében, hogy szóról-szóra, ugy közölhetjük, a mint az országgyűlési gyorsírók a Ház naplója számára feljegyezték.

Lesskó Istv. T. ház. Tagadni nem lehet, hogy közoktatásügyünk jelenlegi vezetője, Trefort miniszter ur, különösen szakmáját illetőleg, európai, világműveltség fokán áll. (Helyeslés.)

Eltelkintve attól, hogy a kézzelfoghatólag már eddig is beigazolt tények és következmények által rossznak bizonyult német iskolai rendszer, általa oly hévvel, annyi buzgósággal s lankadni nem tudó erélylyel pártoltatik, valóban bámulunk, honnét meríti az ősz államférfiu a herkulési erőt, hogy e téren alig versenyezhet valaki vele.

De mint többnyire minden kiváló embernek, *Trefort miniszter urnak is vannak nehezen érthető gyengéi, melyek halomra döntik még az ő hatalmas logikáját is.* (Élénk derűtség.) Trefort miniszter ur művelt, tudományokban otthonos nemzetet akar; de hogya szegény szülőket elriaszsza fiaik iskoláztatásától, annyi és oly drága tankönyvekkel árasztja el a középiskolákat, hogy azok beszerzése egész vagyont emészt fel, s jelentékenyen felemelte a már ezelőtt is igen sulyos terhet képezett tandíjakat. Miért tehát e zaklató rendszabály a szegény sorsu szülők zsebe ellen.

A sok tankönyv jegyzékében talál a laikus ember is felerészben olyan könyveket, melyek nagyon könnyen nélkülözhetőek volnának; a tandíjemelés sem fogja eltüntetni államháztartásunk deficitjét. A Bach-korszak tanügyi rendszerét könnyen átplántálták az alkotmányos korszakba, de a korszak jelen tanerőitől nem tanulták meg a szülők iránti kiméletet. A Bach-

rendszer alatt ugyancs negyed, vagy harmadrész annyiba kerültek a tankönyvek, mint most; az abszolútizmus legfényesebb korszakában 6 frt volt az évi tandíj, most pedig négyszer annyi.

A régi iskolának az volt előnye, hogy a tanulót szellemileg nem terhelte tömte agyon, testileg nem nyomorította el, mint az új iskola. (Élénk derűtség.)

Igaz, hogy nem képezett annyi pápaszemes doktort, de meghagyta egészséges gondolkozását a maga üdeségében, alkalmassá tette arra, hogy ezen kiskörű, de silárd alapon, melyet neki kijelölt, a maga erejéből tovább építhessen. Azt, hogy a népiskola mind testileg, mind szellemileg, mind erkölcsileg erősebb nemzedéket adott a hazának, legalább részben azon tanóra számában látom, a mely a gyermek és ifju korához mindenesetre illőbb volt, mint a mostani. Még egy fél vagy egy órai sétára sines ideje a gyermeknek, a kinek pedig testi fejlődése okvetlenül megkívánja, hogy a nap jelentékeny részét játékkal a szabad levegőn töltsé. Köszönöm az olyan iskolázást, mely az egészséges gyermeket tökre juttatja, rövidlátóvá, pupossá, vagy görbe gerinczűvé silányítja.

Inkább veszzen minden tudomány, mintsem egy beteges gyermek teste legyen az sajtolva. A fiataalkori kevesebb tudást lehet pótolni, mint pótolta akárhány férfi még a teljes tudatlanságot is, de ha egyszer a testet megrontják, azt ugyan helyre nem állítja semmiféle torna, semmiféle testegyenészet.

Ezt fontolja meg a miniszter ur, aki még a falusi iskolából is akadémiáit szeretne faragni.

Ezek után felemlitem a falusi népiskolát. (Halljuk!) Hogy állunk most ezekkel? A német rendszer iránti előszeretet indokából a miniszter ur derűre borura küldözgetett ki boldog-boldogtalant német rendszer tanulmányozása végett. Az erre szánt tömérdek kiadások után magától érthetőleg következett az itthoni berendezkedés. Az experimentáció korszaka beütött.

Hozzá fogtunk az iskolák államosításához, elközösítéséhez, iskolák, falusi iskolák palotaszertű építéséhez. *Hisz 30 ezer frt egy egy igénytelen község iskola építésére a kultuszminiszternek blüktri volt.* (Derűtség.)

Természetes — ezen a téren a felekezetek a miniszter ural versenyt futni nem voltak képesek. Állami, közös, vagy felekezeti iskola volt a jelszó. Államiról gondoskodott a miniszter ur, és pedig a legfényesebb apparatussal. A közösnek ígérve volt minden . . .

Trefort Ágost vallás- és közoktatási miniszter: Semmi!

Lesskő István: és kezdetkor meg is adatott a legnagyobb segélyezés. Megigéztettünk és néztük, mi lesz sikere e roppant pénzbeli áldozatoknak? A vége az volt, hogy kiapadt a forrás, beállítottak az állami iskolák, beszünttetett a közös iskolák segélyezése és az éhező tanító, ki hat—kilencz hónapig fizetés nélkül, s a község segélyése nélküi hiába kopogtat a miniszterium kapuján, kezdett józanodni s lassan, de biztosabb kipróbált utra visszakerült.

Nem szólók a felekezeti tanítókról, nem azok özvegyei és árváiról. Azok époly mostoha gyermekei a kultuszminiszter urnak, mint a czegény sorsu sokat emlegetett kongrualista papság mindig és sokat ígér a miniszter ur, de csak a szép ígéretnél marad, — de hogy bánik a miniszter ur az állami tanítókkal, ime egy adat Turóc-Szentmártonból:

Közelebb egy állami tanító, ki 300 frt fizetést és 100 frt helyi pótlékot kap, melyet a helyi viszonyok figyelembe vétele mellett kapott, a megillető

ötödéves pótlékért folyamodott. Folyamodványára, mely 50 kros bélyeggel volt ellátva, azt a választ nyerte, hogy miután a minimumnál nagyobb fizetést élvez, ezután csak 70 frt helyi pótlékot fog kapni s csak így engedélyeztetik a 30 frt ötödéves pótlék, vagyis kapja a régi fizetést ezután is, csak hogy más alakban. Az adóhivatal majd ezután két nyugtát irat s ugyanabból a fizetésből 84 krral több lesz a bélyeg, mint eddig volt. Ezen új pénzügyi manipulációt az ország adósságaival bajlódó képviselőház bizonyosan hálával fogja fogadni. Örüljetekek állami tanítók!

Mind ezt látva, mi hagytuk a miniszter urat, bár sajnálva, kétes lecsü iskolái jövőjét saját útján haladni. Észrevételeink, figyelmeztetéseink úgy sem használtak semmit. Mondom, akadály nélkül néztük az experimentáció menetét és zsák-uteza felé haladását; a miniszter ur logikája halt spielest mondott. Tehát az anyagi oldalát tekintve, tisztában vagyunk és a miniszter ur, nem levén pénze, a pálya végére jutott.

Már most a paedagogiai oldalát tekintve: a miniszter ur által föllállított iskolák megfelelnek-e a vallásos erkölcsi alapnak? Igaz, sok mindenféle tananyaggal meg vannak tömve, csak a szellem merő ellentétben áll a pozitív vallás erkölcsi szellemmel! Oly kétes becsü, sőt veszedelmes olvasmányok nyujtatnak a zsenge koru tanoncoknak, melyek képesek megmérgezni még az iskolából kikerült, de a moderna demoralizáló szellemet mohón magába szívó felnötteket is. Az én nézetem szerint az nem lehet egészséges kisdetek tápláléka. Vagy is mit jelentenek azok az ugynevezett ingyen kiosztani szokott „Jó könyvek a magyar nép számára“ címü, maga a miniszter ur által „rongy luxus“ névvel megbélyegzett iratkák? Valóságos mérég van e füzetkékbén, mézeskalácsban föltálalva, népnyelvén ügyes versekben előadva. Ingyen osztatnak ki az állami iskolákban, biz drága pénzükön rá bele. Mint régi pedagogus ösmerve „Schmidt“ s más hasonirányu írók műveit, soha se hittem volna, hogy a kultuszminiszter ur ily szellemi táplálékot kész nyujtani az általa felnevelendő nemzedéknek. A mai pénzsűk világban mikor az óriási adó miatt a nép úgy is leverte, majd kétségbeesett, oda mutatja a nagy urak rengteg pénzét, s könnyelmü pazarlásit. Bemutatja Eszterházy Miklós pazar költekezését mint lövi agyon a paripát, melyért 10,000 frtot dobott oda, hogyan gyujt rá fidibuszként egy ezres bankóra, s a többi közt írja: „Ott ültek az urak, mulattak, kártyáztak. Ha jól emlékezem, hát durákat játsztak. (Élénk derülség.) Felül ült a király, legtöbbet az vesztett, se baj, adóban majd visszaszerzi eztet.“ (Derülség.) És egy másik füzetben Nándor koronahercegről, hogyan magyarázza meg apjának az ország helyzetét. „Három lovat hajt be maga a vásárból — az egyik merő vak, a másik meg gebe — no de a harmadik az aztán a kövér.“ És mit jelent az a három ló? Megmondja ő felséges atyjának: „Fölséges királyom, itt ez a három ló. De ne vedd rossz néven mindenben hasonló szép Magyarországunk mai helyzetéhez, hol az egyik duskál, míg a másik éhez, ime ez a sovány elesigázott pára, ebben a nép talál hasonmására, amott a kövér ló — terhedre ne essék, ha kimondom nyíltan, hogy ez a nemesség! (derülség) lusta tehetetlen, semmire sem való, a nemesség, mondom ez a másik ló. A vak ló, mely nem lát semmit se feut, se lent, a vak ló felséges atyám, téged jelent.“ (Élénk derülség.) És hogy ne látszassék, hogy a régi időkről szól, egy versben a miniszterekről beszél, (Halljuk! Halljuk!) mondván: „Urak — miniszterek fejöket csóválták.“

Azt fogja mondani a kultuszminister ur, hogy azok a mult idők eseményei, tehát kérdem paedagogice, ez a dolog korrektívuma hivatalosan simfelni a királyra, kormányra, nemességre és ekkép javítani a modern ifjúságot? Minő erkölcsi hasznot remél a minister ur a népnél e füzetekkel elérni? hová lesz itt a királyi tekintély? és vajjon minő szívvel fog adót fizetni az ily mérgezen táplált nép? És ez ingyen a kormány pénzén az iskolába — a nép közé? Ez a mai kor szelleme! Vagy mit szóljak azon füzetekről, melyekben a vallás kigunyoltatik. „Aki a szentjét el nem adja“ vagy pedig satira, guny gyalázat az egyház főpapja, a váci püspök ellen: Vincze váci püspök, hogy meg volt a früstök, kiült a szabadba, egy kis kerti padra, nehéz volt a feje, bólintgatt vele. S a mint szundikálna, egy veréb csak elkialtja: Váci Vincze a templomnál jobb a pincze. Edelény a holtig hü szerető, ki Szent László leányába Honába volt szerelmes. Mit tanul ebből az iskolás? Mily hasznot akar kihozni a minister, midőn szerelmes historiákkal kedveskedik a gyermekeknek! Igazi rongy luxus „Geld für alles“ monopolizálni mindent s nem kimélni se tekintélyt, se vallást, se illemt. Azután esoda-e, ha a gyermek ez irányban felnöve hajlik mindenre, ami kedvez. Meglővi magát, mint zsengekoru ifju anélkül hogy Isten, vallás, szülői eszébe, jutának, meglővi magát mert kifogyott a pénz mert hűtlen lett a szeretője — ez a morál, ez a korszellem! György Endre kép viselőtársam által is elitélt társadalom (Ugy van; balfelől.) A korszellem etymologice véve és valósággal a korrall változik, pedig sokszor igen rövid idő alatt tehát álhatatlan, alapot nélkülvő s e szerint efemer becsü. Ez a korszellem már közel két ezer éve folyton harezban áll a pozitivitással anélkül, hogy legalább egy korban mutathatott volna valami nevezetes eredményt, nemzeteket boldogító elveket. Ez a korszellem soha egy korban sem állott oly ellenében a pozitivitással mint a jelen korban.

A római birodalom hanyatlásakor a honatyák e kérdéssel fordultak a bölcsesekhez: miként lehetne a hon felborulását feltartóztatni: mire azt nyerték válaszul: „A gyermekek nevelése által.“ A perzsák nevelésének főczélja volt az igazság és becsületesség, az egyiptomiaké munka, engedelmesség.

A régi görögök a legyőzött ellenségtől hadi sarc fejében bizonyos számu ifjakat követeltek, jól tudván, hogy az ifjúságban rejlik az állam ereje. Mi a minister urtól nem a hadisarc fejében, de a milliomok árában szinte ifjúságot és pedig erkölcsben, hitben, haza iránti szeretetben, fegyelemben, egészségben és tudományban nevelt ifjúságot követelünk (Helyeslés balfelől), mert anélkül „Róma ledől s rabigába görbed.“ Nevelés a népnek, de nem a sok ostobaság betanítását, melynek hasznát soha nem veszi s melyek mégis a tanidőt abszorbeálják iskolázásban, de erkölcsös, vallásos nevelést s oly dolgok tanítását, melynek hasznát veendi a nép, s kellő rendszabályokat a népbolondítók megfékezésére, akkor nem lesz erkölcsi súlyedés, nem lesz diszszolucio, nem lesz testi elsatnyulás; de lesz erkölcsös elégedettség, erkölcsös élet s egészségtől duzzadó nép. A népek békéjét és jólétét nem szuronyok, hanem a vallásos érzelmek és tanok által ápolt jó erkölcsök biztosítják legjobban. Ezer éves fennállásunk legerősebb érv arra nézve, hogy csakis a pozitivitáson alapuló nevelés biztosíthatja további létünket. A mostani időszak államférfiai és így maga a kultuszminister ur a régi pozitiv vallás-erkölcsös elveken alapuló iskolából való, s kérdem: kinek mi kifogása lehet a feddhetetlen hazafiság, tudomány s műveltségök ellen? Kérésem abból áll, térjen vissza a kultuszminister ur a régi pozitivitás terére s ne vegye rossz néven e szilárd meggyőződés

szavait, hisz „amicus Plato, amicus Aristoteies, de magis amica veritas.“ (Helyeslés balfelől.)

Kovács Albert éles bírálat alá veszi a kormány közoktatásiügyi politikáját. A miniszter ellensége a görög nyelvnek, ezt kimutatta a középiskolai törvény tárgyalása alkalmával. Ugy látszik, őt is fölmentették annak idején a görög nyelv tanulása alól. (Derűlség.)

Trefort Ágoston miniszter: Nem is tudok görögül! Kétszer fogtam hozzá, de nem tanultam meg. (Derűlség!)

Kovács Albert: A miniszter internátussal akarja összekötni a tanítóképezdéket, pedig az rossz intézmény, melyet már nyugoton elhagytak, amennyiben ott a növendékek csak felszégeket tanulnak. (Mozgás.) Általában a miniszter mindig csak ötletszerű alkotásokat akar létrehozni, amelyeket azután ötletszerűen ismét meg lehet szüntetni.

Trefort Ágoston miniszter: Nem áll az, amit Kovács Albert mondott. Ő talán tud görögül, de a görög költőkről fogalma sincs. (Derűlség) A szofistákat tanulmányozta és azoktól tanult rosszakaratulag ferdíteni. (Mozgás balfelől) Szóló mindig a görög nyelv mellett volt. Az sem áll, hogy az internátusokat nyugaton elhagyják. A részleteknél szólónak még alkalma lesz kimutatni, hogy a képviselő tévedett vagy — bocsánat a kifejezésért — rosszakaratulag ferdített. (Nagy mozgás a baloldalon.)

Kovács Albert tiltakozik az ellen, hogy ő rosszakaratulag ferdített volna. Lehet, hogy nyilvánított oly felfogást, mely a miniszternek nem tetszett, de amit a miniszter mondott, az sem hozzá, sem a parlamenthez nem méltó. (Helyeslés balfelől.)

Trefort Ágoston miniszter ismétli, hogy abból, amit Kovács állított, egy szó sem áll. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Komlóssy Ferencz: Öszinte sajnálatomnak adok kifejezést, t. Ház, hogy Trefort miniszter ur a mai napon, midőn a vita reá nézve oly kedvező auspiciumok mellett kezdetett meg, a vitának más fordulatot adott, mert az előttem szólott képviselő urak nem csak loyálisan beszéltek róla, hanem bókokkal is illeték és a miniszter ur, a szerencse gyermeke, ki az ő kipróbált temperamentumára hivatkozott, amelynek állítólag köszöni, hogy 15 év óta miniszter, kijő flegmájából és illoyalításba esik a Ház egyes tagjaival szemben. Ezek után ne kívánja senki tőlem, hogy én is bókoljak, (Élénk derűlség) pedig én is bókolni kívántam a miniszter ur enuciációja alapján, mely szerint ő a tojás tánczot kitünően érti és a mely szerint ő, midőn a költségvetésről van szó, kénytelen kompromisszumokat kötni a nélkül, hogy kompromittálná maga magát.

Azon felül tiltakoznom kell egyuttal azon indiskrecióval szemben, melyel a miniszter ur a lelkészkező papság felett itél, midőn azt mondja, hogy ő nem úgy nézi a világot a miniszteri palota ablakaiból, mint ahogy a képviselő ur a parochiája ablakából (Igaz! jobbfelől) Ezen felfogás ellen én tiltakozom. Nagy zaj.) A lelkészkező papságnak is meg van az ő munkaköre (Halljuk! Halljuk!) És ha mi nem irigykedünk, midőn önök ablakukból nézik a világot, ha a jó ügyet, munkájokat befejezték, önök se irigykedjenek, ha a lelkészkező papság ráér az ablakon kinézni, mikor a munkában kifáradva helyét megállotta. (Helyeslés a balfelől.)

Tiltakozom másrészt azon valóuláság ellen, melynek a t. miniszter ur kifejezést adott, hogy a lelkészkező papság a hittant nem adja elő ingyen az

iskolában. Minden felekezeti iskolában a lelkész ingyen oktatja a vallást, sőt egyik-másik állami iskolában is. Ha azonban felekezeti iskola mellett állami iskola is van, ott a paptól, ki mással is el van foglalva, nem lehet követelni, hogy kétféle iskolába ingyen járjon és evvel mintegy szentesítse az állami iskola létjogosultságát. (Helyeslés balfelől.) Ez ellen tiltakoznom kellett csak nem a magam, hanem lelkészkedő paptársaim nevében is.

Ami magát a költségvetést illeti, t. Ház, konstatalom azt, hogy mióta képviselő vagyok (Egy hang: Nem sokáig lesz! Derűtség!) — ameddig leszek megállom a helyemet jobban, mint a képviselő ur (Mozgás a szélsőbaloldalon) — megkellett győződnöm arról, hogy rendszerint nekem volt igazam azokban, miket felhoztam a t. Házban ezen költségvetési vita alkalmával és hogy a t. miniszter urnak csak nagyon ritkán volt igaza, és én nézeteimhez mindig konzekvens maradtam, ő pedig ritkán, és e mellett ígéreteit soha be nem váltotta.

A mi ezen ígéreteket illeti, t. ház, — annak illusztrálására, hogy igazam van, — felhozom a következőket (Halljuk! Halljuk!) Én figyelmeztettem a t. miniszter urat ez előtt három évvel, hogy azon tuiköltekezés, mely az állami iskolák fenntartására fordíttatik, meg fogja magát boszulni. És valóban meg is boszulta magát, mert a t. miniszter ur kénytelen volt rendeletet kibocsátani, melynek alapján megszünteti az állami iskolák felállítását, sőt még a segílyt is megvonja ezektől.

Én hangsúlyoztam a vallásos, erkölcsös nevelést, melyről akkoriban t. miniszter ur nem akart tudni, manap meg kell győződnöm arról, hogy már jobb uton van; (Élénk derűtség) mert az erkölcsös nevelést most ő is pártolja, de pártolják a tanfelügyelő urak közül azok, kik a vallásos, erkölcsös nevelést azelőtt az iskolákból kiakarták küszöbölni. Erről örömmel győződtem meg, még pedig egy oly tanfelügyelővel szemben, ki miatt kénytelen voltam e házban szót emelni és interpellálni, s a ki most a miniszter urnak, a mesternek példáját követi.

Egy alkalommal indítványoztam, hogy a magyar nyelvi tanfolyamra szánt összeget töröljék, és segítsenek vele máskép a tanügyön, és ekkor a t. miniszter ur reprehenzióba bocsátkozva az ellen tiltakozott, de a mostani költségvetésben örömmel kell meggyőződnöm arról, hogy ez összeg a minimumra van redukálva. T. miniszter ur sokat ígért. Tavaly határozottan ígérte meg, hogy a tanfelügyelők utazási átalányát fel fogja emelni, de ez irányban sem tett semmit; megígérte, ha jól tudom, a pozsonyiaknak az egyetemet; hogy mily stádiumban van e kérdés, arról meggyőződünk s látjuk, hogy kifelé áll a miniszter urnak a rudja Pozsony városából a belvárosba. (Derűtség.)

Megígérte a t. miniszter ur, hogy a képezési tanárok fizetését fel fogja emelni s nem tett ezek érdekében semmit, jóllehet annyi érdeme; szónok szólalt fel e kérdésben. *A tanítók anyagi helyzetének javítására nézve nem tett semmit, jóllehet 15 év óta folyton hitegeti őket.*

T. Ház! Nézzük a tanítók anyagi helyzetét, mindenki érzi azt, hogy emelni kell a tanítók anyagi jólétét, mely lehetővé tegye nekik, hogy hivatásuknak élhessenek. Vajjon megtörtént-e ez mai napig? Igen, dicséretekkel elhalmozták őket, a miniszter ur minden alkalmat felhasznál, valahányszor nála tisztelegnek, hogy dicséretekkel fizesse ki őket.

A t. tuloldalokról is ekesebbnél-ekesebben festették le tanítóink magasztos, fenséges hivatását. Hogy csak egyet nevezek meg. Jókai Mór azt mondta

hogy Magyarországot még egyszer kell meghódítani a magyar nép számára és ez a hadviselés a tanítókra vár.

Köszönöm az oly hadviselést, melyre a tanító rongyosan és éhesen megy. Ha harcolni akarunk velök, akkor öltöztessük jó ruhába, s adjunk nekik legalább kenyeret. (Igaz, úgy van! szélső balfelől.) Elég szomorú, t. ház, hogy egy katonatisztnek lakáspénze sokkal több, mint egy tanítónak összes fizetése. (Igaz! szélső balfelől.) Ha ennek az összegnek, amit katona felszerelésre fordítunk, csak $\frac{1}{6}$ -át fordítanók a tanügyre, akkor bizonyára meg volna oldva Magyarország a tanügy kérdése és pedig a nemzet előnyére.

Szomorú az, t. Ház, hogy Magyarországon a tanítónak fizetése még nem üti meg mindenütt a 300 frtot, sok helyen 100—140 frtot kap és evvel éhenhalásra van kárhozthatva, de ezt sem kapja készpénzben, hanem járulékban, amit nem lehet behajtani, s melynek behajtása tekintélyének rovására történik; (Ugy van! szélsőbalfelől.) kollízióba jön az iskolaszékkal és minden földműves emberrel, aki tanítójával úgy beszél, mint akit fizet, mint aki eselődje, azt monván, hogy a tanítói bért én fizetem, tehát én parancsolok neki. *Ezen a téren lehetett volna valamit tenni, csak egy kis jóakarattal, nem, ennél valamivel több kellene?* Felhivom tehát a t. miniszter ur figyelmét arra, hogy hasson oda, hogy e minimumot, ha csak 300 forintot, kapják meg rendszeresen, részletekben az adóhivatalok útján. (Igaz! Ugy van; szélső balfelől) és egyuttal arra kérem a miniszter urat, hogy miután a t. Ház mindig oly nagylelkűen szokta magát viselni épen a kultuszminiszterrel szemben, ki erre éppen nem érdemes, miután láttuk azt, hogy a költségvetési vitának hullámai egy minisztert kisöpörtek miniszteri székéből, pedig neki is van része a dologban, és ő áll, vagyis ül még mindig s nem lehet kimozdítani, meg sem indul.

Mindezek dacára, még az állami iskolai tanítóknak helyzetét sem respektálja, mert jóllehet megszavazzuk a költséget előlegesen, később fizeti ki a nyugtákat. Ez tény. Ott van Turócmegeye. Tavaly a turócmegeyi tanítók képviselőjök útján fordultak a miniszterhez, hogy $\frac{3}{4}$ évi hátralékukat fizesse ki! Ennek konzekvenciáit vonja le maga a miniszter ur; a tanító nem kapván fizetést, kénytelen hitelhez fordulni, eladósodik és az uzsorának lesz áldozata.

Ha a tanítók anyagi helyzetével komolyan akar foglalkozni a miniszter ur, gondoljon az ötödéves pótléokra is. Jelenleg a fizetés úgy szólván helyhez van kötve, azaz csak egy — másik helyen van jól díjazva a tanító. Ennek következménye aztán az, hogy ha megüresedik egy jobb, mondjuk 500 frtos állás, egész népvándorlás indul meg, mind szerencsét próbál, megy magát bemutatni, csak hogy elnyerje azt az 500 frtot reprezentáló zsíros állást! Ha a miniszter ur behozza az ötödéves pótlékot, a tanítók jobban fognak ragaszkodni állásukhoz és azon községhez, amelyekben élnek. (Helyeslés balfelől.)

Aztán ott van az előléptetés ügye. Minden téren van előléptetés, csak a tanítói pályán nincs. Miért? Mert a miniszter ur gondoskodott azokról, akik nem gondoskodtak magukról, nem szerettek tanulni fiatal korukban. Hagyott ő kibuvót, amelynek alapján a nem kvalifikált ember is nyerhet állomást. Ott vannak a preparandiák, oda nem kell kvalifikáció; bárki folyamodhatik, kinevezik. Ott vannak a tanfelügyelőségek. *Ott vannak a felső leányiskolák, ahol 1400 frtot huznak a tanítók. A polgáriskola tanítója pedig kap 800 frtot, a néptanító 2—300 frtot*

Azonkívül gondoskodják kissé arról is a miniszter ur, hogy a szolgálati pragmatika életbe lépjen, s így a tanító jogai és kötelességei szabályozva le-

gyenek. Ne legyen a tanító faluban az utolsó ember, akivel, kedve szerint bánhat el az iskolaszék, vagy bármely előljáróság.

De ami fő, a nyugdíjkérdést nem bírom eléggé hangsúlyozni. És itt a t. miniszterelnök urhoz is van egy pár szavam, aki épen jelen van. (Halljuk!) 1886. május 15-én, mikor a miniszterek nyugdíja jött szóba, azt mondta a miniszterelnök ur: a miniszteri nyugdíjak nem ronthatják meg az államháztartás egyensúlyát! Hát a tanítói fuvar- és napidijak meg fogják e rontani? (Élénk tetszés balfelől.) A miniszterek részére megszavazták a nyugdíjat, de a tanítóktól elvették a napi- és fuvardíjat, mikor tanítói ülésekre akarnak menni, egyetlen miniszter nyugdíja elég lett volna az összes tanítók napidijaira. (Élénk helyeslés balfelől) és ha oly szerencsés évek kerülnek a miniszterekre, hogy kettő is megy penzióba egyszerre, mint ez évben, akkor még marad is más tanügyi célra.

A becsülettel megfutott pálya végén szükséges testi és lelki nyugalom. Ezt arrogálja magának a miniszter ur, tekintet nélkül arra, hogyan töltötte be hivatását. Én ezt kívánom a tanítókra nézve is, ők is élvezzék a lelki és testi nyugalmat. Sürgetem az 1875-ki nyugdíjtörvény módosítását. Maga az országos tanítói egyesület is fordult már a miniszter urhoz ezen kérdésben; ő megígérte, hogy fog tenni valamit, de eddig nem tett semmit. Hogy mily abnormis ami nyugdíjtörvényünk, azt csak a következő egy esettel illusztrálom. Ha a tanítónak egy árvája van, azért nem kap nyugdíjat, mert csak egy van ha 5 az árva azért nem kap nyugdíjat, mert már öten vannak. (Derűtség balfelől. Ellenmondások jobbfelől). Franciaországban a tanító 7-ik árváját államköltségen nevelik; nálunk pedig baj a kevés gyerek, meg a sok gyerek is. A törvény szelleme szerint most már a családok alapításában is az arany közeputat kell keresni. (Élénk derűtség a bal és szélsőbalon.)

A t. miniszter ur — valahányszor tanítók ezen ügyekben hozzáfordultak — mindent megígért, de ígéretét egyetlen egyszer sem váltotta be.

Miután, t. ház, már a tanítók anyagi helyzetével foglalkozni kell, hogy ezzel kapcsolatosan egy igen korszerű, a miniszter ur által felvetett kérdésselis foglalkozzam, t. i. a kongrua kérdésével és illusztráljam azt, hogy ő nemcsak a néptanítók szájába szeret mézes madzagot huzni, hanem megkísértette a tanítói karnál intelligensebb alsóbb klerussal szemben is, megkísértette kortesfógból amint ezt már egyszer itt e házban jeleztem. A miniszter tiltakozott feltevésem ellen de én ma azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy ezt hangsúlyosa ismételhetem. A miniszter urnak soha nem volt oly komoly szándéka az alsó klerus anyagi helyzetével foglalkozni, csupán azt akarta elérni, hogy a választások előtt az alsó klerust a kormánynak megnyerje. Nagyon jól tudjuk, hogy a kongrua kérdésének felvetése az egész országban érdeklődést keltett; jól tudjuk, hogy vannak az országban katolikus, evangélikus és református lelkészek, akiknek oly csekély a jövedelmök, hogy nem képesek hivatásukhoz méltó existenciát folytatni. Tehát örömmel üdvözölte mindenki ezen eszmét, a melyet a miniszter ur magáévá tett: hogy a lelkészek, az alsó klerus anyagi sorsán javítsunk. A kezdeményezést a miniszter ur megtette, a püspöki kar hozzájárult; konferenciát is hívtak össze, komolyan tárgyalták dolgot és a kongrua-kérdés az alsó klerusra nézve már csaknem kedvező megoldást nyert. Akkor mit csinált a miniszter ur a maga embereivel? Mikor látta hogy azok szintén komolyan veszik a dolgot, akkor ő nem vette komolyan. (Derűtség balfelől.) (Folyt. köv.)

Mit, és miért ?

Némi csekély idő, és két évtized enyészik a semmiség ködébe mióta meghozatott a közoktatást szabályozó törvénycikk. E mellett a jelzett idő alatt úgy a miniszterium, mint egyéb a közoktatásra befolyással bíró hatóságoktól szép számú rendeletek bocsáttattak ki, egytől egyig a kultúra emelkedése érdekében.

És még is mi az eredmény ?

Vajmi csekély, mondhatnók a sok jóindulathoz képest majdnem semmi. Mert még ez ideig sem a tanítók helyzete, sem a tanügy függetlenítése a hozzá nem értők beavatkozásától, sem az iskola látogatás nincs kellőképp rendezve. És nincs is kilátás, hogy egyhamar a rendes kerék vágásba jusson a magyar tanügy. Legalább a mai tanügyi politika fentartásával nem.

Igaz, hogy sok történt a lefolyt 18 év alatt, de azt is be kell ismernünk, hogy a mi történt visszas dolog a legnagyobb részben. Én nem akarok bírálója lenni nálamnál sokkal bölcsőbb emberek tetteinek, de még is talán szabad megjegyezmem, hogy én a közoktatásügyi miniszter úr ez időszerinti tanügypolitikájában oly eljárást látok, mint a minőt követne azon építő-mester a ki minelőtte szilárd alapra helyezett falat rakott volna a tetőt igyekezik felállítani. Igaz, hogy azok a remek és fényes paloták hirdetni fogják hosszú éveken át a cultus miniszter ur nevét, és emlékét megörzendik, de a szó szoros értelmében vett népnevelés iránti munkás tevékenységét aligha fogja hirdetni a paedagógiai történelem.

Vajjon ki is gondol oda adó buzgósággal a tanügygyel ? Valljuk meg őszintén, néhány lelkesebb tanfelügyelő kivételével a kormány részéről senki. A megyei hatóságok megemlékeznek nagyon gyakorta a tanügy állapotáról, itt-ott annak rendezése ügyében rendeleteket, szabályokat is bocsátanak ki a közigazgatásági bizottságok. De mit ér ez, ha nincs a ki végre hajtsa, nincs a ki utánna nézzen, hogy mindenek jó rendben folynak-e ? Így történik meg azután, hogy a miniszter úr jelentései rózsza színben mutatják a tanügyi állapotokat, eszébe sem jutván hogy felsorolt adatai a tényleges valósággal homlokegyenest ellenkeznek.

Igen, mert akár a törvényszabta szorgalmi idő betartását vesszük tekintetbe, akár a mulasztások roppant számát nézzük, mind-egyikre rámondhatjuk : bizony jó, hogy oly türelmes az a papiros.

A miniszteri jelentés mindent úgy vesz mint az egyes iskolák-ról szóló kimutatások jelzik, hej pedig, de sokkal másként áll sok esetben. Hogy a szorgalmi idő nagyon sok helyen csak 4—5 hónap, hogy akárhány iskola mulasztási naplója csak imitt-amott tünteti fel a tényleges mulasztások számát, hogy a legtöbb falusi és puszta-i iskolák növendékei csak beszoruláskor, hó leeséskor fordulnak az iskola felé, s tavaszi szántás kezdetén, liba kikeléskor pedig ismét hátat fordítanak, bizonyára soha sem jelentette senki. Pedig ez valóság, ezt tagadni nem lehet.

És ily viszonyok közt mit lehet várni? Terv és okszerűleg

beosztott tanításról nem, csak kapkodásról a régi slendrián mód-szerű, csekély eredményű haladásról lehet szó.

Ha van eszköz, melylyel hatni lehet, csak a törvény és miniszteri rendeletek pontos végrehajtása lehet. Erre nézve érvül hozhatom fel, hogy ott áll legjobban a tanügy a hol a tanfelügyelők buzgalommal hozzá látnak, hogy a törvénynek elég tétessék. És ez tagadhatatlan tény, mert míg eddig meg nem cáfolt írott dolgok tanuskodnak róla.

A míg a törvény csak írott malaszt lesz, addig országszerte pontos iskolátogatás, terv szerint beosztott és így sikerdús eredményű oktatásról álmadozni nem egyéb, hiu ábrándnál. Míg a szülők kénye kedve határozza meg a tanév kezdetét és végét, míg a községi előljáróságok ügybuzgósága vagy lanyha eljárása lesz az irányadó a rendes iskolázást illetőleg, míg a tanító csak eszközül tekintetik a tanügy emelkedésében és előbb haladásában, addig jövője, virágzása az elemi tanügynek nincs, és nem lehet. A mint igaz az, hogy a szolga a ki ura parancsa szerint köteles mindent végezni valami kiváló, rendkívüli dolgot ha képes volna is véghez vinni — korlátoztatván — nem cselekedhetik, ugy a tanítók is, minden oldalról rendszabályokba ütköztvén, nem képesek oly eredmény eszközzésére mint a minőt a kor követelhetne. És ez aztán nem rajtuk mulik.

Függetlenséget, önállóságot tehát a tanítói karnak, és megváltozik a dolgok sora.

Érvényre emelni a közoktatási törvényeket, és felvirágoztatni a népnevelés, fokozódni fog a köznép értelmi képzettsége; megfogja érteni a magyar is Jules Simonnak amaz állítását miszerint: nem az a fő, hogy igavonó barom módjára dolgozzék, hanem, hogy tanuljon. De, hogy ezt elérhessük rá kell vezetni a népet, s ennek eszköze mint föntebb is jelzém egyelőre a törvény §-ainak szigorú megtartása lehet. Ismét, hogy ez megtörténhessék megkivántatik a tanító nagyobb ön állósága. A tanító kell, hogy viselje az iskola képét neki, — vagy a hol többen működnek igazgatói minőségben egynek okvetlenül közvetlen összekötetésben kell állania a kir. tanfelügyelővel. Végül, a tanfelügyelők kinevezésénél mulhatlanul megkivántatónak vélem, hogy miként postaigazgatóvá, vagy bármi néven nevezett hivatali felügyelővé arra készült gyakorlott egyén választatik, úgy a tanügynél is alkalmaztassék és tartassék szem előtt az elv: csak szakember képes teljesen megfelelni a reá bizottaknak. Tehát ám vegye a miniszter úr a tanfelügyelőt ott a hol kapja, de az ne legyen oly egyén a ki más hivatalra alkalmatlan, ne legyen oly egyén a ki más hivatalra alkalmatlan, ne legyen laikus a ki csak annyiban ért a tanügyhöz a mennyiben ő is járt iskolába. Mert szerintem, nem a statistikai adatok begyűjtésére rendelt közegnek, hanem mintatanítónak kell lenni a tanfelügyelőnek a ki ha kell, practice képes utba igazítást adni minden tekintetben. Erre pedig csak az képes, a ki hosszú évek során gyakorlatilag működve tapasztalatok szerzett, nem pedig egyes miniszteri fogalmazók a

kik meg lehet theoria szerint jó tanítók, de a gyakorlat terén kon-
tároknak bizonyulnak.

Csak vázlatos képe az elmondott dolgok a tanítók jogos ki-
vánalmának és a tanügyi állapotok pangása okainak. De talán oly
dolgok a miről nem volt felesleges megemlékezni.

Pandur Pál

ev. tanító.

Sohaj.

Igen találóan mondja egy régi közmondás, hogy a kit az is-
tenek gyűlölnék, nevelővé tesznek. Oly igazság ez, melyről ala-
pos meggyőződése egyedül annak lehet, ki életét a néptanítói pá-
lyának szentelte. Hiszen hány ember van még most is, ki midőn
életének javát annyi nyomor- és kínlás között a népnevelésnek
áldozta koldusbotot vehet elaszott kezébe s mehet jobb hazát ke-
resni, s az a ki az emberiség ezreinek osztotta a lelki tápot, —
remegő ajkakkal egy százszor megérdemelt darabka kenyérért
esdekel, melyre fájó szívének véres könnyei hullanak!

Ez a jutalom, melynek eléréseért egy életet áldozott föl!

*Megtakarított kincse a tapasztalás, meggyőződése azon boldogító
öntudat, hogy szívének minden dobbanása az emberiség érdekében történt.*

Vagy tekintsünk szét elfogulatlanul e dúsan megáldott-, ezen
egykor Kánaánnak híresztelt országnak ezreket meghaladó feleke-
zeti néptanítóinak sorain, s mindenütt, vagy legalább nagyobb rész-
ben azon kétségbeejtő tapasztalokra jutunk, hogy *annyijok sincs
miből mindennapi élmüket megszerezhetnék!*

Különösen ellehet ezt mondani azokról, kik az ország északi
megyéiben tengetik csaknem nyomorult éltüket, hol összes évi jö-
vedelmük néha alig haladja meg a 140—160 forintot. Más kereset-
forrásuk pedig nincs és a törvények értelmében, nemkülönb
állásuknál fogva, nem is lehet.

Korunk a haladás korszaka, megköveteli tehát — méltán és
jogosan, minden egyes néptanítótól, hogy lépést tartva vele, meg-
szerezze mindama kellékeket, melyek nélkül neki, mint ki a fel-
világosodottság terjesztésére van hivatva — existálnia lehetetlen!

De, hogy a fent jelzett körülmények között, ha ezekhez még
vagy 4—6 gyermek neveltetéséről is kell gondoskodnia. *Miképpen
boldoguljon*: azt, nagyon természetes, vajmi kevesen akarják tudni.

Minden esetre elismerjük azt, hogy oly nagy méltánylást nem
vindicálhatunk magunknak, mint azok, kik magas tudományuk,
szakképzettségük, fényes állásuk s ebből kifolyólag nagy befolyá-
suk által a hazának hasznosabb polgáraivá bizonyultak be; de
egy kis figyelmet, nyomasztó anyagi helyzetünk némi enyhítését
— ennyit talán mi is megérdemelnénk. Ezt az országnak saját
reputatiója érdekében is meglehetne tenni.

Igaz ugyan, hogy vannak paragrafusaink, melyek a néptanítók fizetésének minimumát háromszáz forintban állapítják meg, valamint olyanok is, melyek hátralékos fizetéseiknek behajtását birságok terhe alatt szabályozzák; de e törvény sok helyütt holt betű, írott malaszt marad, melynek végrehajtásával abszolúte senki sem törődik.

Nem akarunk vádolni senkit, de könyes szemekkel nézünk a jelen nyomorából a távol sötét ködébe burkolt jövő elé, s halvány ajkainkról önkénytelenül ellebben e sóhaj:

„Óh népek Istene,
Küldj egy reménysugárt!”

Toriszka.

Rohács Gábor.

Melyik állás jobb ?

Kántori sekrestyési és tanítói fizetésem.

	frt	kr
Földekben : (majdnem csupa kavics) 9 hold à 11 frt. (Adót a néptanító fizet.)	99	
Gabonában : 30 mérőt kap fele rozs, fele buza à 3.50 kr. ebből (felét szeptemberben kapja meg a tanító felét meg azután)	105	
Készpénzben :	40	
Iskola pénz : 70 iskolaköteles gyermek után (minden iskola-köteles negyedévenként 20 krt. fizet fele kimarad vagy mert iskolaszék rendetlenül behajtja azt, vagy pedig azért mert egyes tan-kötelesek nem kényszeríthetők azt meg- fizetni szegénység okából. (Dijlevelem szerint 49 frtra számíthat a néptanító.)	49	
Fában : egy „ölet“ de ez aztán keményfa à 9 frt. .	9	
Egy évi orgonálásért :	12	
Mint sekrestyés :	3	
Stoláris illeték :	10	
Alapítványok : (Requiem cum liberalis misék)	5	60
Vasárnapi iskolások tanításaért két „öl“ kemény tűzifa :	18	
Esketések alkalmával tálczára pénzt szedhet :	1	
Ezután jönnek a tanító szívére melegen kötött minden- féle kötelességek :	0	0
Összesen.	351	60

Csordapásztorunk évi fizetése:

	frt	kr
Földekben: körülbelül 3 hold jó föld à 15 frt.	45	—
(Adót nem fizet.)		
Gabonában: az idén 77 mérő rozst kapott à 3 frt.	231	—
Disznó kan tartásaért	15	—
Minden darab marha után 10 kr. (80 drb van)	8	—
Szt.-Márton napja huz neki (mert akkor kéreget)	20	—
Minden csordába hajtó fizet egy rozsz kenyeret à 50 kr. (80 kenyér)	40	—
Ha valamely gazda ujonczot hajt a csordába kirukkul jó tringelddel	15	—
Ha valamely bika eladatik kap farkapénzt egy-egy bika után 5 frt	10	—
Ujévkor minden csordába hajtótól cipót kap à 5 kr. 80 szor	4	—
Községi erdőből szabadon fát vihet	20	—
Ezután egész napon át lustálkodhatik felelősség nélkül ami szigorú kötelessége.		
Összesen	408	—

Tehát a lakfalvi csordásnak 56 frt mond Ötvenhat frt és 40 krral (o. é.) jobb állása van mint a lakfalvi néptanítónak.

Miután az állásom azaz hivatásomnak a magasztossága többet ér előttem mint 15×56.40 frt csupán azért nem cserélek vele.

„Aztán, bizony, ne esodálkozzunk, hogy némely kath. tanítók mint most nem régen történt, a magasztos pályának „jój szakát“ mondva béreseknak mennek.“ — Hiszen gróf Zichy Henrik béreseinek fizetésük még 600 frtra is rug, — ezt pedig onnét tudom mert ott mint tanító alkalmazva voltam.

Alig hiszem, hogy Magyarországnak működő tanítók között van olyan tanító is aki Bielek Károly a besztercebánya egyházmegyei r. k. tanítók őszi nagy gyűlésén mondott beszédében előfordult fenti állítására azt mondaná hogy „tulzás.“

Azt mondják hogy Magyarországnak az éjszak és nyugat között fekvő területén levő iskolák jövedelmei a legjobbak. Ha én — ki szomszéd tanítótársim által majdnem megirigyelt kántortanítói álláson működöm fizetésem a tehénpásztorunkéval merem összehasonlítani akkor milyenek lehetnek azok fizetései s még én Istenem milyenek lehetnek édes hazánk többi részein működő k. tanítókéi persze kivételek is vannak ez csak általánosságban van véve.

Tehát én nem tekintem a fenti kimondást tulzásnak, hogy tekinthetnék azt annak a többi pályatársim. Nincs mit tovább várunk hanem kell hogy követeljünk és pedig hogy az eddig divó ezimen járó fizetésünk rendszeresítessék és méltányosan emeltessék.

Hadd tudjuk már egyszer mi a fizetésünk mint tanítóknak, mint kántoroknak és mint sekrestyéseknek.

Lakfalván, 1887. évi febr. hó 10.

Szedenik Fülöp
kath. kántor és néptanító.

Levél a szerkesztőhöz.

Tek. Szerkesztő Ur!

Mélyen tisztelt pályatárs!

Midőn szerény közleményemnek b. lapjában helyet kérnék, szíves engedelmével, egy bizonyjára sokak által ismert adomát bocsátok előre, mely némileg a tanítók társadalmi állása és anyagi viszonyaihoz hasonlítható.

Egy Miklós nevű ember valamely szerencsétlen véletlen következtében a sebesen rohanó, mély folyóvizbe esett. Már-már áldozata lett az örvénylő haboknak, midőn végső kétségbeesésében patronusa jutott eszébe. Fölküdt tehát: „Szent Miklós, szerelmes pátronusom segíts!” Mire e szavakat hallja: „Segítlek, de magad is mozogj!” Eme szavak oly erőt és bátorságot adnak kimerült tagjainak, miszerint minden erejét megfeszítve, a partra vergődött.

Hogy mennyiben hasonlítható ez a magyarországi tanítók társadalmi állása s anyagi viszonyaihoz, szerény véleményem szerint elmondani szándékozom:

A magyarországi tanítók legnagyobb része társadalmi állása s tanítói tekintélyének meg nem felelő díjazásban s kevés elismerésben részesül. Általában kevés azok száma, kik fizetésüket egyszerre, minden fáradság nélkül vehetik fel; de mennyivel többen vannak azok, kik, mint e sorok írója is, szegény községbe, szegény nép közé jutván tanítóul, amugy is csekély járandóságunkat minden utánjárás daczára, csak is a felsőbb hatóság közbejöttével, ekkor is hátralékok, ígéretek könyörgések s a jövő évre való halasztgatások mellett imigy-amugy kapjuk meg. Hozzá kell azonban jutnunk, még ha a nép nagyobb része ellenünk zúdul is, mert hát miből élünk?

Az utóbb jelzett állapotban élő tanítók mind megannyi szerencsétlen „Miklósok“, kik egykor vérmes reményekkel eltelve, azon biztos önérzettel kezdtek terhes foglalkozásukhoz, hogy ha bár csekély is a fizetés, majd takarékoskodva, szorgalom és kintartás mellett, maguk és családjuknak, ha nem is fényes, de gondtalan életet teremtenek.

Ekkor jönnek azonban a szerencsétlen véletlenek, melyek az alig felépített fellegráratok porba döntik s a boldogtalan „Miklósok“ a kétségbeesés és megélhetés elmerüléssel fenyegető, gyors egymásutánban rohanó habjaival küzdve, már-már elvesznek, midőn pátronosuk, a közökt. kormány jut eszükbe, mely után, mint a vízbe fulló a szalmaszálhoz, kapva, segítségért kiabálva, egy jobb jövő partja felé igyekeznek vonszolni fáradt tagjaikat.

A pátronus meghallja ugyan egyik-másik küzdő segélykiáltását s így felel: „Segítlek, de magad is mozogj!” S valljon nem úgy van-e? Segítségének s értünk buzgó jóakarátának fényes tanujelei az „Eötvös alap“, a „tanítók árvaháza“ stb., de míg ezen valóban hasznos, s mindnyájunk érdekeit magán viselő közintézetek még most csak egyeseken segíthetnek némileg; addig a segélyért kiáltók nagy többsége még mindig küzd a nyomor és inség habjaival.

Bár közökt. kormányunk sokat tett és tesz tekintélyünk s anyagi jobblétünk emelése érdekében, még nem követett el minden lehető arra, mely tanítói működésünk nehézségeivel, a ránk háramló kötelességekkel egyensúlyba hozható volna.

Hisszük azonban, hogy segítségét s jóakarátát továbbra sem vonja meg tőlünk s idővel a többi segélyre szoruló is érezni fogják segítségét, mert kívánságunk jogos, a programunkban kitűzött célt kell, hogy elérjük s ez a tanítók díjazásának s társadalmi állásának reformja.

Erre nézve azonban nem elég csak a patronus nevét és segítségét kiáltozni, hanem magunk is mozogjunk! A patronus segélyt nyújtó ígéretével egyesítsük önmagunkat, mely kettő együttesen adja meg a kitartást és bátorságot, jobblétünk érdekében tovább küzdeni az élet viharai és szenvedéseivel, míg az óhajtott boldog récpártot elérjük.

Csoportosuljunk igen tisztelt Kartársak ezen igazán remes cél eléréseért küzdő b. lap köré, küzdjünk szóval és tettel érdekeink, tekintélyünk s a bennünket megillető társadalmi állás elnyeréseért; de legyünk egyszersmind hivatalunkban buzgó, tekintélyünket fentartani tudó, minden jó és szép iránt lelkesedő, szerény, azonban tanítói méltóságunk érzetében bátor és tántoríthatlan hívei, harczosai a kitűzött szent ügynek, melynek szolgálatába állottunk.

Méltányos és jogos ügyünk tudatában mindnyájan őszintén kívánhatjuk, hogy az ige testté váljék s mi közöttünk lakozzék.

Faluszemes, 1887. február hó 12.

Kétszery János,
kántortanító.

A tankönyvek approbációja kérdéséhez.

Nincs egyetlen alkotmányos állam Európában, hol a tankönyvírás szabadsága az alkotmányos érdekek tekintetén kívül korlátozottnék. Míg nálunk Magyarországon van 4—5 féle olvasókönyv, van Németországban legalább hatvan féle s ugyanezen arány áll fenn más tankönyvekkel szemben is nemcsak Németországban, de Európa minden szabad államában. A tanügyi kormányok ezt üdvös versenynek tekintik. Mert míg a monopolium kaptafára dolgozik, addig a szabad versenyben a tankönyvíró tanulmányozni kénytelen a nevelő oktatás azon nagy problémáit, melyek még megoldva távolról sincsenek, hogy ily módon tanulmányait tankönyvében értékesítvén, ama nagy elveknek érvényt szerezzen.

Más országok tanügyi kormányai élénk figyelemmel kísérik a tankönyvírók ténykedését csupán azért, hogy tanítóképezdeikhez tanároknak és tanfelügyelőknek ezek sorából válaszsák ki azokat, kik irodalmi működésük folytán erre való képességüknek bizonyítékát adják. Nálunk a jeles tankönyvszerző, ha nem támaszkodhatik összeköttetéseire, többnyire tankönyvgyártó már csak azért is és mint ilyen esik elbírálás alá. A csekély anyagi hasznon kívül, mint író, erkölcsi elismerésre ne számíton soha, de soha. De nem panaszt emelni e sorok célja, hanem kimutatni akartam csupán, hogy a tankönyvírás szabadságának korlátozása nincs meg sehol és nálunk is annak megszüntetése nemcsak felesleges hanem káros intézkedés volna.

Ki adja meg a garanciát arra, hogy a tanügyi kormány közegei, jobb tankönyveket fognak írni, ki adja meg a garanciát, hogy a tervbe vett eljárás mellett tanügyünk hanyatlani nem fog, ki adja meg a garanciát, hogy a tömeges és személyes tekintetek mellett elbírálandó könyveknél méltánytalanság meg nem esik és honnan meríti a kormány a jogot, hogy a tankönyvírás szabadságát korlátozza.

A kormány tanügyünk kezdetleges állapotában, 1868-ban, szakközegei és közel álló emberei által, kik megbízhatók is voltak, egyes tankönyveket dolgozta-

tott ki, de azok ma, bármennyire elterjedtek legyenek is, bizony a haladásnak messze mögötte maradtak, úgy hogy jó része legrosszabb tankönyveink közé tartozik. és a gyermekek t ulterhelését éppen ezek mozditják elő legnagyobb mértékben. Csak Nagy László magyar nyelvkönyveit emlitem. A kormány ez utóbbiak kiretelével egyik tankönyvét sem dolgoztatta át, kivéven részben Gönczy A.-B.-C-jét.

Pedig a tanügyi miniszterium igen jól ismeri a panaszokat, de részben, mert erre való pénze nincsen. részben, mert ottfenn ugyis sokfelé van igénybe véve a kormány munkálkodása, könyveivel nem törődhetett és ha az approbációt nem teljesíti, először is azoktól kellene megvonni a használhatási engedélyt.

Ha a kormány azt mondja: ezek a könyvek használhatók, mások nem, a tankönyvírók óvakodni fognak a már egyszer approbált tankönyvön javításokat eszközölni, nehogy újra fel kelljen azt terjeszteni. A kormány pedig épenséggel nem fog kiadványain változtatni. Ely körülménynek között a stagnálás veszélyének teszszük ki a népiskolát. Ne feledjük, hogy egészen hasonló eljárás mellett öltötte nevetséges czopffellegét a Thun-rendszer és hogy ha sonló intézkedés miatt nem haladhatott az ő népiskolája egy lépéssel sem előre.

De az approbálás azon módja, amint ez terbe van véve, nem biztosíthat bennünket arról sem, hogy ezentul csupán jó tankönyvek lesznek találhatóak iskoláinkban, sőt még arról sem biztosíthat, hogy ezentul csupán módszerellenes tankönyvek lesznek közkézen. Arról szólni sem akarok, hogy midőn személyes tekintetek irányítandák a „bíráló közeg“-et, az ily módon ajánlott könyv százszoros mértékben árthatna, mert hiszen mindenesetre szélesebb körökbe jutna, egyedül azt akarom kiemelni, hogy valamely tankönyv megbirálásához határozott direktívánk nincs is, nem is lehet. Valamely tankönyvet elítélni vagy jónak találni mindig a bíráló szubjektív nézetétől is függ, és hogy c nézet alaposan téves lehet, természetes. A bíráló elítélheti ugyanazt a tankönyvet, mely a szintezis tana szerint van írva, vagy ajánlhatja ép azért, mert nincs tekintettel a szintezisre. Az olvasó könyvet, ha legjobb is, elvetheti, csak bizonyos ellentétes álláspontra kell helyezkednie szerzővel, pl. a reális tartalmu olvasókönyveknél, vagy pedig a kulturhistóriai fokozatokat feldolgozó olvasókönyvekkel szemben. Pedig ezen kérdések még nincsenek eldöntve a paedagógia hazájában, Németországban sem. De még egyet. Tudja mindenki, hogy anyagilag mostohább helyzetben senki sincs, mint épen a tanító. A törvény 300 frt évi fizetést rendel neki és 250 frt nyugdíjat 40 szolgálati év után. Nálunk még ama bizonyos létra sincs meg, melyen egyéb hivatalnokok, nagy türelem mellett ugyan, de bizonyos fokig mégis csak eljutnak időrel. Eldig maga a kormány és hivatalos közlönye a „Néptanítók Lapja“ buzdította a tanítókat hogy ki méhészet, ki kertészkedés vagy selyemtenyésztés, a műveltebb rész tankönyvírás által jusson azon tisztességes mellékjövedelemhez, mely nélkül családot tanítónak fentartani lehetetlen. Hiszen maga Trefort miniszter írja: „Az irodalmi emberek egyik legnemesb feladata a tudomány aranyrudjait apró pénzre kiverve, forgalomba hozni.“ Ezt tettük mi eddig is jó lélekkel, miért akarja tehát a tanítókat ezen egyéni szabadságukban korlátozni?

A tanügyi kormánynak igenis van egy nemes kötelessége, melyet első sorban tanfelügyelői által eszközöltessen és mint legfelsőbb forum, eszközölje maga. Mindegyik tanfelügyelő ismerje a megyéjében használt iskolai tankönyveket. Ha már most valamelyik tankönyv alkotmányellenes tanokat hirtet, tiltsa be azt a tanfelügyelő azonnal, így kívánja ezt a salus rei publicae. Ha valamely tankönyv a tanfelügyelőnek akár dologi, akár egyéb hibáinál fogva nem tetszik, terjeszse fel a kormánynak, ez adja ki bíráló közegének és referáljon a miniszternek, a

miniszterium pedig szükség esetén figyelmeztesse az írókat vagy kiadókat, hogy bizonyos idő alatt vagy javítson könyvén, vagy ellenkező esetben be fog tiltatni. Igy kiránja ezt az iskola érdeke, de egyszersmind az író iránti méltányosság is. Igy nem szenved megszorítást az egyéni szabadság és nyer általa a tanügy. A magyar tanítók megérdemlik, hogy ne akarja senki elválni boldogulhatásuk útját bármely téren, mely a tanítói ténykedéssel ellentétben nem áll. A nagy érdemeket szerzett miniszter ne szálljon alá magas látköréből és ne tegye monopoliummá a tankönyvirást egyesek kedvéért. Mert igaza van, ha azt mondja; „A rossz könyvek ellen nincs más módszer, mint a jó könyvek terjesztése.“ Ezen jó könyvek terjedésének veszi azonban elejét ő maga, midőn jelen rendelete folytán csak előnyös helyzetben levő tankönyvirást. Ezeknek esetleges rossz könyve approbálva is rossz lesz és elnyomja a jót, mely előzetes approbálásra sohasem szorult.

Egyetértés.

Beküldetett.

Megrendelési felhívás ily című társadalmi regényre: „A nevelőnő.“ (Mariankind.) A negyedik német kiadás után magyarította Sankovits Bertalan, főv. hitoktató s Esztergom főegyházmegei áldozár. A megrendelő iven, ugy az előfizetési pénzek a fordító nevére (Budapest, VII. Hársfa-utca 15. sz.) küldendőök még pedig j. márczius hó végeig, hogy a nyomtatandó példányok számára nézve tájékozhatassuk magunkat. A mű április hóban jelenik meg. A körülbelül 600 oldalra terjedő kötet megrendelési ára 1 frt 50 kr. Diszkötésben 3 frt.

Magyar Dal-Album 4. és 5. fürete csinos kiállításban 40 dallal. Előfizetéseket még mindig elfogad a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatala Győrött és pedig 1. évre (10 füzetre) 1 frt 80 kr, félévre (5 füzetre) 90 kr. Egy-egy füzet ára 25 kr. A füzetek bérmentve küldetnek.

MI UJSÁG?

Ingyen taneszközök. Svájcban Zürich kantonban mozgalom indult meg az iránt, hogy a községek ingyen szolgáltatassák az iskoláknak a taneszközöket, könyveket és papírszükségletet minden tanuló részére, ugy, hogy a szülök megszabadulnának azok beszerzésének terhe alól. A tanító szükség szerint osztaná ki a szükségletet, egyszersmind gondosan ellenőrizhetné, helyes célra fordítja-e a gyermek a kapott eszközöket, avagy pazarul bánik azokkal. Mint jellemképző eszköz ez az intézmény minden esetre meghozná gyümölcsét. Számos község késznek nyilatkozott már a megadásra és csak néhány van még hátra, hogy az ingyenes taneszközök rendszere ott általánossá váljék. Tanulhatnának a mi községeink e tekintetben a svájciaktól, hisz nálunk még az egyes szegény tanulók részére is alig szavazzák meg a legszükségesebb taneszközöket. — Zürich kanton községeinél még tovább ment Glarus kanton törvényhatósága, kimondván azt, hogy területén az összes népiskolákban a tanítás is mindenkire nézve ingyenes, a mellett pedig még taneszközöket is szolgáltatnak ki ingyen. Vaselstadt előljárósága ezt az intézkedést középiskoláira is kiterjesztette.

Pályázat tanítói állomásra. A petrozsényi (Hunyadm.) állami népiskolánál 6—600 frttal javadalmazott 2 tanítói állomás megüresedvén, arra pályázat hirdettetett. Ezen állomásokra 63 tanító pályázott, kiknek fele kitűnő és jeles oklevéllel s működési bizonyítvánnyal bír. Vannak közöttük többen polgári iskolai képesséssel bírók is. Ezen pályázat eredménye élénken tünteti elénk tanítóink nehéz anyagi helyzetét, kik mihelyt, csak egy 600 frtos állomás kínálkozik is, ily rendkívül nagy számmal jelentkeznek. Pedig ez a pályázati hirdetés korlátolt volt, amennyiben csak rom. kath. tanítók folyamodhattak.

Lapunk egyik buzgó barátját Kovács Gergely főtanítót nagy gyász érte, a mennyiben szép és kedves hajadon leányát, Irént, elragadta tőle a halál. Adjon az Ur a kedves leánynak nyugalmat, apjának pedig vigasztalást.

A 70 éves jubileum. Trefort a múlt hónapban ülte meg 70-ik születése napját. Nem kételkedünk azon, hogy a gratulánsok között sok volt a ki őszintén, szívéből kívánt neki jókat, mert Trefort, mint magánember, igen kedves modoru jólelkű, nem rét a légynek sem. Mi nem vagyunk személyes ellenségei: meg tudjuk különböztetni a minisztert a magánembertől. Elismerjük, hogy buzgó miniszter, de azt ő sem tagadja, hogy politikája egyoldalú. Mint magánembernek, és derék magyar tudósnak mi is hosszú életet és minden jót kívánunk

Az iskolából.

1. — Meg tudnád mondani Borzas Jancsi, — hogy neveztek szt. Istvánt gyermekkorában? — kérdi a tanító.

— Istóknak! vágja vissza a gyerek.

2. — Felelj kis fiam, miben hasonlít a föld az almához?

— Abban, kérem, hogy a földben is, meg az almában is van — kukacz.

3. — „Te Pali ha 7 szál gyertya ég és kettőt elfujnak belőle, mennyi marad?

— Marad 5.

— „Nem jól montad, az 5 leég, csak az a 2 marad meg.

ALÁZATOS HÓDOLAT

TREFORT SZÜLETÉSNAPIÁRA.

— A Bolond Istókból vesszük át e verset. —

Hetvenedik születésnapodon
Üdvözöllek én is páriád
Nagy neved hangzik most mindenütt
S életedért zengnek hő imát
Egyetemet építettél tudom
Tettél sokat, tettél eleget
Egy csak egy az a mit tőled kérek
Adj a tanítónak kenyeret.

Akkor, akkor vagy valódi ember
Mert segítesz a köznyomoron
Akkor szívből jubilálunk néked
S imádkozunk érted fogadom
Esdve kérünk, tedd meg mit parancsol
Az emberbaráti szeretet
Esdve kérünk, e nagy napon téged
Adj a tanítónak kenyeret.

Társalgó rovatunk és más czikkek, melyeket munkatársaink hozzánk küldöttek, a közoktatásügyi költségvetés nagy terjedelme miatt kimaradtak és a jövő számban fognak közöltetni.

Szerkeszti és kiadja : Ziegler Géza.

POSTA.

Tóth János. *Elég az, hogy megvolt a jószándéka, a többiről ön nem tehet. Szives sorait köszönjük. Üdvözet! —* **Bacskey István** *No lám még ilyen titkos barátai és terjesztői is vannak lapunknak. Különben ön nem ismeretlen előttünk. A „Szabolcsi Sz. S.” czimű lapban nem régen olvastuk ügyes cikkét. A Wargha E. ur nevére randó egy forintot és Palocsay F. barátunk előfizetését ön által megkaptuk. Köszönet és üdvözet! —* **Frenyó Dániel.** *Régi barátaink számára mindig van hely. —* **Cseh János.** *A kérdezett számtani könyvek minden osztály részére külön kaphatók. Megrendelheti Gross G. könyvkereskedésében Győrött. Azon kérdésére, hogy előfizetése lejárt-e igennel kell felelnünk, a mennyiben 1886. jun. 8-án küldött 1 frtot. —* **Berényi Miklós.** *A múlt évi számokat postára tettük. Az iskolaszék eljárásáról ígért közleményt szivesen vesszük. —* **Németh György.** *A badacson-tomaji kollega egész évre rendelte meg előfizetéssel a lapot, de a többi eddig nem jelentkezett. —* **Zajgó Béla** *Kucsera Gy. jéleci (1 frt) és Tuly J. egészévi (2 frt) előfizetését ön által megkaptuk. Szolgáljon e nyilatkozatunk nyugtául. Egyuttal fogadja fáradozásaért köszönetünket, és lelkes soraért baráti kézszorításunkat. —* **Horváth Béla.** *Hogy önnek két első szám ment, az bizonynyal tévedés volt. Sziveskedjék valamelyik szomszédjának odaajándékozni. —* **Nyegrus István.** *„Az ember és tökélye” czimű ügyes tollal irt filozófiai értekezését sajnálatunkra nem közölhetjük, mert mi a csupán a néptanítók ügyeivel és a népoktatással foglalkozuuk. A népfelkelés tárgyában tett kérdésének szintén ez okból nem adhatunk helyet. —* **Szedenik Fülöp.** *Ha a régi iskolafelügyeletről valami érdekes adatai vannak szivesen közöljük. —* **Rohács Gábor.** *Az bizony zsarolásnak is nevezhető, hogy oly nagy összeget követelnek az oklerél kiállításáért, dehát ez tudja egy kis privátjövedelem. Annyit mondhatok, hogy nincs mindenütt szokásban. Másik kérdésére, minthogy a vasuti ügyekben nem vagyunk jártasak, nem felelhetünk. Szives üdvözet! —* **Pandur Pál** *Sziveskedjék ezután küldendő becses leveleit boritékba tenni különben a kibontásnál ott szakad szét ahol nem kellene. Tormási.* *A papok sokat tehetnek most anyagi helyzetünk javítása tárgyában. Ha cikkének említett passusa egy személyre vonatkozott volna, akkor mi sem gátolt volna minket a közlésében, dehát volt abban egy kis anarchismus, amit ön ha egy kissé gondolkozik, be fog látni, és helyeselni fogja, hogy azt a két-három sort, mely különben sem tartozott szorososan a tárgyhöz, töröltük. A kért füzetekért nem tartozik semmivel. —* **Schimmer József.** *Becsés cikked bizony „érdemes a kinyomatásra” de miért nem küldöd elseje előtt? Igy majd csak a jövő számban fogod megtalálni. —* **Kétszery János.** *Máskor is szivesen látjuk. —* *A többi levélre a jövő számban felelünk.*

Szózat a hazai néptanítószághoz.

A magyar néptanítók elhanyagolt érdekeinek pártolásán és helyzetük emelésén, csupán a „**Tanítóbarát**“ című havi közlőlap munkálkodik.

Programja :

Rendezzük a néptanítók fizetését, hogy a társadalomban az őket megillető tisztességes helyet elfoglalhassák.

Allítsunk fel hivatalfokozatokat, hogy a tanítók érdemeik szerint emelkedhessenek és tanfelügyelő se lehessen más, mint okleveles néptanító. **A mostani laikus felügyeletet szüntessük meg**, mert ez akadályozza a néptanítókat a népnevelés munkájában.

Nyujtsunk alkalmat a néptanítóknak az önművelésre, mert ők a tudomány világosságának első fáklyahordozói.

Hassunk oda, hogy a tisztességes fizetéssel ellátott néptanítók tisztán hivataluknak élhessenek, s a népnevelést nemzeti és vallásos irányban vezethessék.

Ezen célok eléréseért küzd a **Tanítóbarát**, a **legfüggetlenebb magyar tanügyi lap**, melyet megindulása óta folyton lelkes pártolásban részesít a magyar néptanítók azon része, a melyhez eljutott.

Most, midőn a kitűzött célok legfőbbjéhez, **fizetésünk reformálásához közel állunk**, felhívjuk a hazai független gondolkozású, törekvő szellemű néptanítókat, hogy a **Tanítóbarátot** „érdekeiknek nyílt sisakkal küzdő harcászát,” támogatásukban részesítsék.

A lap előfizetési ára félévre csupán **egy** forint.
Budapest, I. ker., Lovas-ut 4. szám.

Hazafias üdvözlettel
ZIEGLER GÉZA
szerkesztő.